

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi / Research Article

Gönderilme Tarihi / Submission Date: 22/07/2022

Kabul Tarihi / Accepted Date: 02/09/2022

Bir Üniversitede Öğrenim Gören Hemşirelik Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları¹

Aykut AYDIN² ve Aylin AYDIN SAYILAN³

Öz

Bu çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi amaçlandı. Tanımlayıcı nitelikte olan araştırmanın evrenini 2021-2022 yılı bahar döneminde bir üniversitenin hemşirelik bölümünde eğitim gören 408 öğrenci oluşturdu. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş olup, çalışmaya 312 öğrenci alındı. Veriler, bilgi formu” ve Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutum Ölçeği kullanılarak toplandı. Sayı ve yüzdeler hesapları, aritmetik ortalama, Mann Whitney U testi, Kruskal Wallis Testi ve Spearman korelasyon analizi kullanılarak, istatistiksel anlamlılık $p<0.05$ düzeyinde kabul edildi. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalamasının 21.29 ± 1.99 (min.18; mak.29), %81.1’inin kadın olduğu, Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutum Ölçeği toplam puan ortalamasının 162.75 ± 19.93 olduğu saptandı. Kadın olan, çekirdek aile tipine sahip ve Marmara Bölgesi’nde yaşayan öğrencilerin ölçek puan ortalamalarının istatistiksel anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlendi. Bu çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi bir tutum sergiledikleri görüldü. Müfredat programında, kadınların toplumdaki önemli rollerinin ön plana çıkarılmasına ilişkin derslerin bulunması ve farkındalık yaratılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, Öğrenci, Toplumsal cinsiyet, Cinsiyet rolleri, Tutum

¹ Bu çalışmada Kırklareli Üniversitesinin 24.05.2022 Tarih ve E-69456409-199-49843 Sayılı Etik İzin Belgesi mevcuttur.

² Dr.Öğr. Üyesi; Kırklareli Üniversitesi, İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, Kırklareli, Türkiye.

E-mail: aykutaydin@klu.edu.tr

ORCID: 0000-0003-2834-1416

³ Doç. Dr.; Kırklareli Üniversitesi Sağlık Bilimler Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Kırklareli, Türkiye.

E-mail: aylin.sayilan@klu.edu.tr

ORCID: 0000-0003-0576-8732

Atf İçin / For Citation: AYDIN SAYILAN, A. & AYDIN, A. (2022). Bir üniversitede öğrenim gören hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. *Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi – USBED*, Cilt/Volume 4, Sayı/Issue 7, 727-744. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/usbed>

The Attitudes toward Societal Gender Roles of Nursing Students at a University

Abstract

The purpose of this study was to determine nursing students' attitudes toward societal gender roles. The population of this descriptive type of research consisted of 408 students at a university nursing department in the year 2021-2022 in spring term. No sample selection was performed in the research, and 312 students were included in the study. Data were collected using an information form and the Gender Role Attitude Scale (GRAS). Number and percentage calculations, arithmetic mean, the Mann Whitney U test, the Kruskal Wallis test, and Spearman correlation analysis were employed. $p < 0.05$ was regarded as significant. The mean age of the students participating in the research was 21.29 ± 1.99 years (min 18; max 29) and 81.1% were women. The mean total GRAS score was 162.75 ± 19.93 . Mean scale scores were significantly higher among women, students with nuclear families, and those living in the Marmara region of Turkey. Students in the nursing department exhibited equalitarian attitudes regarding societal gender roles. We recommend that courses be included in the curriculum emphasizing the importance of women's roles in society, together with the creation of awareness.

Key Words: Nurse, Student, Societal gender, Gender roles, Attitude

GİRİŞ

Bir toplumun önde gelen öğeleri olan kadın ve erkeğin, biyolojik farklılıklarına dayanan sınıflandırmaya cinsiyet denilmektedir. Toplumsal cinsiyet ise, bireylerin cinsiyetine göre şekillenen, toplumun kültürel görüşleri, değerleri, imaj ve beklentileriyle oluşan bir kavram olarak nitelendirilmektedir (Seçgin ve Tural, 2011; United Nations, 2022). İlk kez 1950'li yılların başında ortaya çıkan bir kavram olan toplumsal cinsiyet, bir kimlik olarak nitelendirilmiş, kadın ve erkek olarak ayrılmış, bu ayrımla birlikte, toplumun algısında, düşüncesinde farklılıklar oluşmaya başlamıştır (Akın, 2007). Yirminci yüzyılın sonu yirmi birinci yüzyılın ilk on yılında toplumsal cinsiyet rollerinin hem erkekler hem de kadınlar arasında geniş sosyal ve ekonomik değişimlerle birlikte, daha eşitlikçi bir hale geldiği bildirilmektedir. Buna karşılık, erkeklerin ev işlerine katılımı 1960'lardan itibaren artmasına rağmen, 1990'ların ortalarında en üst seviyelere ulaşmış; ancak sonraki on yılda çok az değişim göstermiştir (Crompton ve Lyonette, 2008).

Toplumsal cinsiyet kavramı aynı zamanda, kalıplaşmış birtakım algılara da neden olmakta, kadın ve erkeklerden beklenen rolleri de içermektedir. Toplumsal cinsiyete göre kadın ve erkek rolleri, geleneksel ve eşitlikçi roller olarak ayrılmaktadır. Geleneksel rolde, erkeklerin cesur, güçlü ve sert olması, geliri kontrol eden ve hane reisi konumunda

bulunması beklenmektedir. Kadınlar ise, şefkatli, anlayışlı ve anaç olup, temel görevi annelik olan, ev işleriyle ilgilenen, çalışma hayatında pasif rol üstlenen konumundadır. Diğer bir rol olan eşitlikçi rolde ise, aile, meslek, evlilik, sosyal ve eğitime ilişkin yaşamlar arasında erkek ve kadının eşit sorumluluk aldığı belirtilmektedir (Aydin Ozkan ve Kucukkelepce, 2019; Kömürcü, Yıldız, Toker, Karaman, Genç Koyucu, Durmaz ve Aydın, 2016; Zeyneloğlu ve Terzioğlu, 2011).

Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumun, yüksek eğitim seviyesinde olan, çalışan ve çocuk sahibi olmayan eşlerde daha eşitlikçi bir düzeyde olduğu, ev işi sorumluluk paylaşımlarının da arttığı bildirilmektedir (Arends-Toth ve van de Vijver, 2007; Kroska, 1997). Bununla birlikte, ev işlerine daha çok zaman ayrılan ve sorumluluk paylaşılmayan evlerde bireylerin düşük refah düzeyine sahip oldukları saptanmıştır (Sweeting, Bhaskar, Benzeval, Popham ve Hunt, 2014). Aynı zamanda, eşitlikçi tutuma sahip ailelerde yaşam kalitesi ve psikolojik iyilik hallerinin de yüksek olduğu vurgulanmaktadır (Glass ve Fujimoto, 1994; Paul ve Mouser, 2009).

Özellikle gelişmekte olan ülkelerde, geleneksel tutumun benimsendiği toplumlarda, yaşanan olumsuzluklar kadınları daha çok etkilemektedir (Kömürcü ve ark., 2016). Gelişmekte olan ülkeler arasında yer alan ülkemizde de ataerkil görüşün daha çok görüldüğü bilinmektedir. Bu geleneksel görüşte, erkek evin reisi konumunda olup, kadın ise onun istek ve emirlerine uyan konumundadır. Kadının bu görüşte temel rolleri eş ve annelik üzerinedir. Bu nedenle kadın, bireysel kimliğine ulaşmada güçlükler yaşamakta; bu görüş aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitsizliğine neden olmaktadır (Celebi Cakiroglu ve Harmanci Seren, 2022; Karaçay Yıkar, Doğan, Aydınçölü, Arslan ve Nazik, 2020).

Toplumsal cinsiyet rollerindeki eşitsizlik nedeniyle kadınlar daha düşük eğitilmiş olmakta, bu nedenle kadın istihdamı ve kadının elde ettiği gelir oranı azalmaktadır (Şimşek, 2011). Toplum tarafından tanımlanan ve biçimlendirilen cinsiyet rolleri ve beklentilerden dolayı artan eşitsizlik sonucunda cinsiyet ayrımcılığı artmaktadır.

Cinsiyete bağlı eşitsizliklerin görülebildiği alanlardan biri olarak da nitelendirilen sağlık alanında, özellikle sağlık bilgilerine erişim ve sağlık hizmetlerinden yararlanma, yeterli

beslenme gibi konularda sorun yaşandığı belirtilmektedir. Aynı zamanda kadın ve erkek arasında yaşanan toplumsal eşitsizlik, kadınların; sosyal, ekonomik ve kültürel olarak güçsüz kalmalarına, bunun sonucunda, istenmeyen gebelikler yaşamalarına, şiddet olayları deneyimlemelerine ve cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlara maruz kalmalarına da neden olmaktadır (Basar, 2017; Sezgin, 2015).

Literatürde, cinsiyete bağlı beklentilerin, sağlık profesyonellerinin hastaya yaklaşımını etkileyebileceği üzerinde de durulmakta, cinsiyet faktörünün sağlık profesyonelinin karar vermesi üzerinde etkili olabileceği belirtilmektedir. Yapılan çalışmalarda kadınların abartmaya daha eğilimli olduğu, bu nedenle tedavide buna ilişkin önyargıların rol oynayabileceği, erkek hastaların da aksine daha güçlü görünme eğiliminde olabilecekleri bildirilmektedir (LeResche, 2011; Siddiqui ve ark., 2015). Bununla birlikte yapılan çalışmalarda, sağlık profesyonellerinin kendi cinsiyetinden olana daha yakın olduğu, onların tedavi gereksinimlerine daha duyarlı oldukları da saptanmıştır (Weisse, Sorum, Sanders ve Syat, 2001; Weisse, Sorum ve Dominguez, 2003).

Sağlık alanında en büyük grubu oluşturan ve çoğunlukla kadınlardan oluşan hemşirelik, hasta ve sağlıklı bireyle en çok zaman geçiren ve cinsiyet ayırmaksızın herkese hizmet eden bir meslektir. Aynı zamanda hemşirelik, geleneksel olarak bir kadın mesleği olarak görülmüş, bu doğasından dolayı da erkek mizacına uygun olmayan bir meslek olarak da nitelendirilmiştir. 2000'li yıllardan itibaren bu meslekte erkek öğrencilerin oranının artması, cinsiyetçi algının değişmesinde önemli bir adım olmuştur (Aydın, Özen-Bekar, Yılmaz-Gören ve Sungur, 2016; Cho ve Jang, 2021).

Yaşamın birçok alanını etkileyebilecek bir değer olan ve dünyanın birçok ülkesinde de - özellikle Konfüçyüs etkisine sahip Kore, Çin, Japonya gibi Asya kültürleri- görülen ataerkilliğin, toplumumuzda da hâkim olduğu alanlar bilinmekte; bunların başında toplumsal cinsiyete bakış açısındaki farklılıklar gelmektedir (Bingöl, 2014; Cho ve Jang, 2021; TUSİAD, 2022). Hemşireler öncelikle; bu kavramın farkında olmalı, eşitlikçi bir tutum sergilemeli, eşitsizlik nedeniyle yaşanacak adaletsizliklerin önünde durmalıdır. Geleceğin hemşireleri olacak öğrencilere bu kavramın benimsetilmesi önem taşımaktadır. Literatürde, hemşirelik öğrencilerine toplumsal cinsiyete yönelik bir ders verilmesinin

tutumlarını olumlu yönde değiştirdiği bildirilmekte; eğitim içeriğine eklenmesinin, hizmet içi eğitim faaliyetlerinde yer almasının yaşanacak eşitsizlikleri azaltacağı üzerinde durulmuştur (Gönenç, Topuz, Yılmaz Sezer, Yılmaz ve Büyükkayacı Duman, 2018).

Bu bilgiler ışığında, çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi amaçlandı.

Araştırma Soruları

- Hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları nelerdir?
- Hemşirelik öğrencilerinin cinsiyet rollerine yönelik tutumları yetiştikleri bölgeye göre farklılık göstermekte midir?
- Hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları sosyodemografik ve ailesel özelliklere göre farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Amaç ve Araştırmanın Tipi

Bu çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi amaçlandı. Tanımlayıcı tipteki çalışmanın yazım aşamasında STROBE kontrol listesi kullanılmıştır.

Evren-Örneklem

Çalışmanın evrenini, Türkiye'nin batısında bir üniversitede öğrenim gören 408 hemşirelik öğrencisi oluşturdu. İlgili tarihte araştırmaya katılmayı kabul eden, dahil edilme kriterlerini karşılayan tüm öğrenciler araştırma kapsamına alındı. 23-27 Mayıs 2022 tarihlerinde gerçekleştirilen çalışmada, örneklem sayısı 312'dir. Çalışmaya katılım oranı %76,47 olarak belirlenmiştir.

Araştırmaya Dahil Edilme Kriterleri

- Gönüllü olan,
- 18 yaş ve üstü olan,
- Hemşirelik öğrencisi olan,

- İletişim ve iş birliğine açık olan,
- Soruları tam ve eksiksiz cevaplamış olan öğrenciler çalışma kapsamına alındı.

Araştırmaya Dahil Edilmeme Kriterleri

Araştırmaya dahil edilme kriterlerini karşılamayan öğrenciler dahil edilmemiştir.

Verilerin Toplanması ve Veri Toplama Araçları

Çalışma için gerekli etik kurul ve kurum izni alındıktan sonra Google Forms web uygulaması ile online anket formu hazırlanmış ve WhatsApp yoluyla araştırmanın amacı açıklanarak öğrencilerin akıllı telefonlarına gönderilmiştir. Veri toplama formunun doldurulması yaklaşık 10-15 dakika sürmüştür.

1. Bilgi Formu: Konu ile ilgili literatür incelemesi (Aydin Ozkan ve Kucukkelepce, 2019; Zeyneloğlu ve Terzioğlu, 2011) yapılarak hazırlanan formda; yaş, sınıf, cinsiyet, medeni durum, kardeş varlığı, varsa sayısı, aile tipi, yaşanılan bölge (ailesi ile), yaşadığı yer (ailesi ile birlikte), anne ve baba öğrenim düzeyi ve çalışma durumu toplam 13 soru bulunmaktadır.

2. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeği (TCRTÖ): 2011 yılında Zeynel ve Terzioğlu tarafından geliştirilen, 38 maddeden oluşan ölçek, üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını değerlendirmek amacıyla kullanılmaktadır. Ölçeğini eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü, erkek cinsiyet rolü alt boyutları bulunmaktadır. 5’li Likert tipindeki ölçek maddeleri “Kesinlikle Katılmıyorum” ve “Tamamen Katılıyorum” arasında değişim göstermektedir. Ölçeğin en yüksek puanı 190, en düşük puanı 38”dir. Yüksek puan eşitlikçi tutum, düşük puan ise geleneksel tutum lehine değerlendirilir. Ölçeğin aslında Cronbach Alfa katsayısı 0.920 olup; bu çalışmada ise, 0.942 olarak bulunmuştur.

Veri Analizi

Veriler Google formlardan Microsoft Excel tablosu oluşturulup, istatistiksel analiz için Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) 23 programına aktarıldı. Verilerin analizinde sayı ve yüzdeler hesapları, aritmetik ortalama gibi tanımlayıcı istatistiksel yöntemlerin yanı sıra, Kolmogorov-Smirnov dağılım testi, normal dağılım göstermeyen değişkenlerin karşılaştırılması Mann Whitney U testi, Kruskal Wallis Testi ve Spearman korelasyon analizi kullanıldı. $p < 0.05$ düzeyi anlamlı kabul edildi.

Etik İzin

Çalışma için Kırklareli Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü Etik Kurulu'ndan izin alındı (Sayı: E-69456409-199-49843-PR0400R0/2022) ve kurumdan resmi izinler alındıktan sonra, araştırma kriterlerine uyan ve araştırmaya katılmayı kabul eden hemşirelik öğrencilerine, araştırmanın amacı açıklanarak online onamları alındı.

BULGULAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 21.29 ± 1.99 (min.18; mak.29) olup, %26'sı ikinci sınıf öğrencisi, %81.1'i kadın ve %97.1'i bekar, %95.5'inin kardeşi olduğu bulundu. Öğrencilerin %56.6'sı Marmara bölgesinde, %86.5'i çekirdek ailede, %47.8'i il merkezinde yaşamaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin %48.7'sinin annesi ilkokul mezunu, %42'sinin babası ilkokul mezunu, %68.6'sının annesi çalışmamakta ve %81.7'sinin babası çalışmaktadır.

Çalışmamızda öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği toplam puan ortalamasının 162.75 ± 19.93 (min.86; mak.190) olduğu saptandı. Öğrencilerin eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyut puan ortalamasının 25.21 ± 3.78 (min:8; mak.30), kadın cinsiyet rolü alt boyut puan ortalamasının 16.48 ± 5.93 (min.8; mak.39), evlilikte cinsiyet rolü alt boyut puan ortalamasının 10.76 ± 3.44 (min.8; mak.28), geleneksel cinsiyet rolü alt boyut puan ortalamasının 16.34 ± 6.06 (min.8; mak.33) ve erkek cinsiyet rolü alt boyut puan ortalamasının 10.42 ± 3.66 (min.6; mak.23) olduğu bulundu (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği ve Alt Boyutları Puan Ortalamaları

Ölçek	Ort.± SS	Min-Mak
Eşitlikçi cinsiyet rolü	25.21±3.78	8-30
Kadın cinsiyet rolü	16.48±5.93	8-39
Evlilikte cinsiyet rolü	10.76±3.44	8-28
Geleneksel cinsiyet rolü	16.34±6.06	8-33
Erkek cinsiyet rolü	10.42±3.66	6-23
Ölçek Toplam	162.75±19.93	86-190

Tablo 2’de öğrencilerin bazı tanımlayıcı özelliklerine göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği puan ortalamaları yer almaktadır. Cinsiyet değişkenine göre TCRTÖ puan ortalamaları incelendiğinde kadın öğrencilerin ölçek puan ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu görüldü ($p<0.05$). Aile tipi ile TCRTÖ puan ortalamaları karşılaştırıldığında çekirdek aile tipinde yaşayan öğrencilerin ölçek puanlarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu saptandı ($p<0.05$). Öğrenim görülen sınıfa göre TCRTÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu, yapılan ileri analiz sonucunda bu farklılığın birinci – üçüncü sınıf ile ikinci – dördüncü sınıflar arasında olduğu bulundu ($p<0.05$). Kardeş varlığı, medeni durum, anne ve babanın çalışma durumu, anne ve babanın öğrenim durumları, aile ile yaşanan yer ve TCRTÖ puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmadı ($p>0.05$). Yaşadığı bölgeye göre TCRTÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu bulundu. Marmara bölgesinde yaşayan öğrencilerin ölçek puanlarının, diğer bölgelerde yaşayan öğrencilere göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yüksek olduğu belirlendi. Yaş ve kardeş sayısı ile ölçek toplam puanı arasında anlamlı bir ilişki bulunmadı (Tablo 2).

Tablo 2. Öğrencilerin Bazı Tanımlayıcı Özelliklerine Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeği Puan Ortalamaları

Özellik	n(%)	TCRTÖ Medyan (25.-75. Persentil)
Cinsiyet		
Kadın	253	57.0 (49-72)
Erkek	59	78.0 (63-92)
p<0.05		
Sınıf		
1.Sınıf ^a	78 (25)	57.5 (47-76)
2. Sınıf ^b	81 (26)	64 (51-80)
3. sınıf ^c	75 (24)	66 (56-81)
4. sınıf ^d	78 (25)	55 (49-65)
p<0.05 (c>a, b>d)		
Medeni durum		
Bekar	303 (97.1)	60 (51-99)
Evli	9 (2.9)	61.0 (50-76)
p>0.05		
Kardeş varlığı		
Evet	299 (95.8)	61.0 (50-76)
Hayır	13 (4.2)	54.0 (42-78)
p>0.05		
Aile tipi		
Çekirdek	270 (86.5)	66.0 (55-89)
Geniş	42 (13.5)	60.0 (49-74)
p<0.05		
Aile ile birlikte yaşanılan bölge		
Marmara Bölgesi ^a	186 (59.6)	92.0 (60-111)
Ege Bölgesi ^b	28 (9.0)	57.5 (49-77)
Akdeniz Bölgesi ^c	21 (6.7)	62.0 (51-74)
İç Anadolu Bölgesi ^d	17 (5.4)	76.0 (50-100)
Karadeniz Bölgesi ^e	16 (5.1)	75.0 (56-90)
Doğu Anadolu Bölgesi ^f	22 (7.1)	57.0 (49-71)
Güneydoğu Anadolu Bölgesi ^g	22 (7.1)	69.0(54-80)
p<0.05 (c>b, g>f, a>d)		
Aile ile birlikte yaşanılan yer		
İl merkezi	149 (47.8)	59.0 (49-76)
İlçe	110 (35.3)	60.0 (53-74)
Köy	53 (17.0)	65.0 (53-84)
p>0.05		

Annenin öğrenim durumu		
Okur yazar değil	29 (9.3)	60.0 (48-80)
Okur yazar	17 (5.4)	71.0 (55-106)
İlkokul+ortaokul	152 (48.7)	61.0 (52-74)
Lise	86 (27.6)	60.0 (46-74)
Üniversite ve üstü	28 (9.0)	57.0 (52-80)
		p>0.05
Babanın öğrenim durumu		
Okur yazar değil	5 (1.6)	93.0 (70-97)
Okur yazar	9 (2.9)	64.0 (49-97)
İlkokul+ortaokul	131 (42)	61.0 (52-75)
Lise	116 (37.2)	59.0 (49-73)
Üniversite ve üstü	51 (16.3)	61.0 (50-83)
		p>0.05
Annenin çalışma durumu		
Evet	98 (31.4)	61.5 (50-78)
Hayır	214 (68.6)	60.5 (50-75)
		p>0.05
Babanın çalışma durumu		
Evet	255 (81.7)	61 (52-78)
Hayır	57 (18.3)	55 (45-73)
		p>0.05
Yaş (ort. \pm s.s.)	21.29 \pm 1.99	r=-0.010 p=0.858
Kardeş sayısı (ort. \pm s.s.)	2.25 \pm 1.64	r=-0.059 p=0.297

SONUÇ

Tartışma

Araştırmaya katılan öğrencilerin, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının eşitlikçi olduğu saptandı. Konuyla ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında, bizim sonucumuza benzer şekilde eşitlikçi tutuma sahip olduğu görülmektedir (Aydın ve ark., 2016; Karasu ve ark., 2017; Başar ve Demirci, 2018; Alan Dikmen ve Marakoğlu, 2019; Karaçay Yıkar ve ark., 2020; Gökşin ve Erzincanlı, 2020). Literatür, çalışma sonucumuzu

desteklemekte olup, her kesime hizmet veren hemşirelik öğrencilerinin, eşitlikçi tutumlarının toplumsal cinsiyet ayrımcılığını azaltması hizmet alanlarının geniş olması ve etkileme gücü açısından oldukça önem taşıdığı düşünülmektedir.

Cinsiyet değişkenine göre TCRTÖ puan ortalamaları incelendiğinde, kadın öğrencilerin eşitlikçi tutumlarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu görüldü. Cho ve Jang'ın (2021) 195 hemşirelik öğrencisiyle çevrimiçi gerçekleştirdikleri çalışmada, erkek öğrencilerin, kadınlara göre daha çok geleneksel yapıya eğilimleri olduğu, ataerkil aile kültürünü daha çok benimsedikleri bildirilmiştir. Turan ve ark..nın (2021) kadın ve erkek hemşirelik öğrencilerinde toplumsal cinsiyete yönelik görüşlerini değerlendirdikleri çalışmada da, erkek öğrencilerde toplumsal cinsiyet algısının kadınlara göre farklılaştığı, aynı zamanda mesleki algıyı da etkilediği vurgulanmıştır (Turan, Öner ve Atasoy, 2021). Benzer şekilde Fernández-Feito ve ark. nın (2019) gerçekleştirdikleri çalışmada da, özellikle erkek hemşirelik öğrencilerin toplumsal cinsiyete ilişkin bakış açılarında kadınlara göre geleneksel olduğu, bu farklılığın profesyonel değerleri etkileyebileceği, akademik eğitim sırasında bu öğrencilere odaklanılması gerektiğinin altı çizilmiştir. Özpulat'ın (2017) gerçekleştirdiği çalışmada da, kız öğrencilerin toplumsal cinsiyete ilişkin eşitlikçi tutumlarının erkek öğrencilere göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmektedir. Hemşirelik mesleğinin genelinde kadın öğrencilerin yer almasının bu farklılığın ortaya çıkışında bir etken olabileceği düşünülebilir.

Aile tipi ile TCRTÖ puan ortalamaları karşılaştırıldığında çekirdek aile tipinde yaşayan öğrencilerin eşitlikçi tutumlarının daha yüksek olduğu saptandı. Karaçay Yıkar ve ark. nın (2020) yaptıkları çalışmada, aile tipi ile ölçek puanları arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır. Başar ve Demirci'nin (2018) çalışmasında ise, bu çalışma sonucuna benzer şekilde çekirdek aile tipinde yaşayanlarda, eşitlikçi tutumun anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuş, çekirdek ailede yaşayan öğrencilerin geniş aile tipinde yaşayanlara göre daha eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları görülmüştür. Gönenç ve ark. nın (2018) çalışmasında ise, çekirdek aile tipine sahip hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin eşitlikçi tutumlarının geniş aile tipine sahip olan öğrencilerden daha düşük olduğu bildirilmiştir. Aktaş ve Polat Külcü'nün (2020) hemşirelik öğrencilerinde gerçekleştirdikleri çalışmada, çekirdek aile tipine sahip öğrencilerin eşitlikçi tutumlarının

daha yüksek olduğu saptanmıştır. Örneklemeden kaynaklanabilecek bu farkın, daha çok geniş aile aleyhinde olması, geniş ailelerde yaşayan bireylerin, daha çok sorumluluk üstlenmeleri, daha fazla ev ihtiyaçlarını karşılama gibi durumlar nedeniyle geleneksel tutumlar sergiledikleri ve geleneksel rolleri içselleştirebildikleri düşünülebilir.

Öğrenim görülen sınıfa göre TCRTÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu, yapılan ileri analiz sonucunda bu farklılığın birinci – üçüncü sınıf ile ikinci ve dördüncü sınıflar arasında olduğu bulundu ($p < 0.05$). Başar ve Demirci'nin (2018) çalışmasında, toplumsal cinsiyete ilişkin sınıflar arası bir fark olmasa da, yaş arttıkça geleneksel tutuma eğilimin arttığı bildirilmektedir. Turan ve ark.nın (2021) gerçekleştirdikleri kalitatif çalışmada, temel farklılığın birinci ve dördüncü sınıf, erkek öğrencilerde saptandığı, bu öğrencilere göre, kadın ve erkek doğasının birbirinden tamamen farklı olduğu, kadınların duygusal erkeklerin ise mantıklı bakış açısına sahip olduğu belirtilmiştir. Bir diğer çalışmada ise, toplumsal cinsiyete ilişkin sınıflar arası farkın gelişebileceği, bu farkın müfredata dayalı derslerden kaynaklanabileceği bildirilmektedir (Kargin, Aytıp, Hazar ve Yüksekol, 2021). Özpulat ve Özvarış'ın (2019) çalışmasında ise sınıflar arası herhangi bir fark olmadığı görülmüştür. Bu çalışmada da, ders içeriklerine ilişkin farkın, toplumsal cinsiyete ilişkin tutum üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışmada, kardeş varlığı, medeni durum, anne ve babanın çalışma durumu, anne ve babanın öğrenim durumları ve aile ile yaşanan yer ile TCRTÖ puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmadı ($p > 0.05$). Gönenç ve ark. nın (2018) çalışmasında da, medeni durum, erkek kardeş varlığı, en uzun yaşanan yer, anne ve babanın çalışma ve öğrenim durumları, gibi değişkenlere ilişkin anlamlı fark saptanmamıştır. Bir diğer çalışmada ise, ailenin gelir düzeyi, doğum yeri, ailesiyle birlikte iken yaşadığı bölge, anne-baba eğitim durumuna göre anlamlı farklılıklara görülmemektedir (Elgün ve Yeniçeri Alemdar, 2017). Yapılan farklı çalışmalarda anne eğitim düzeyi lise ve üzeri olan öğrencilerde eşitlikçi tutumun yüksek (Aktaş ve Külcü Polat, 2020); anne eğitim durumu okur-yazar olmayanlarda ise eşitlikçi tutumun düşük olduğu görülmüştür (Can, Erenoğlu ve Tambağ, 2018). Özpulat ve Özvarış (2019) çalışmasında ise, babaları lisans ve üstü eğitim seviyesine sahip olan öğrencilerin eşitlikçi tutumlarının, babaları ilköğretim ve altı olan

öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Bu farklılıkların örnekleme yer alan öğrencilerin bireysel ve çevresel farklılıklarından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Yaşanılan bölgeye göre TCRTÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu bulundu. Marmara bölgesinde yaşayan öğrencilerin eşitlikçi tutumlarının, diğer bölgelerde yaşayan öğrencilere göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yüksek olduğu belirlendi. (Tablo 2). Özpulat ve Özvarış (2019) çalışmasında, Marmara Bölgesi'nde yaşayan öğrencilerin eşitlikçi tutumlarının, Ege Bölgesi'nde yaşayanlardan yüksek bulunmuştur. Aynı çalışmada Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yaşayan öğrencilerin toplumsal cinsiyet puan ortalamaları diğer bölgelere göre anlamlı olarak daha düşük saptanmıştır. Başar ve Demirci'nin (2018) gerçekleştirdikleri çalışmada, bölgesel farklılığa rastlanılmamış olup, mevcut ikamet yerindeki çeşitlilik arttıkça eden öğrencilerin daha eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları görülmüştür. Benzer şekilde Karaçay Yıkar ve ark. nın (2020) çalışmasında da, yaşanılan yer ile ölçek toplam puanı arasında bir ilişkiye rastlanılmamıştır. Toplumsal cinsiyetin, etnik köken, bölgesel farklılıklar gibi durumlardan etkilenebileceği bir gerçektir. Yapılan bir çalışmada, bölgesel farklılıkların olduğu, erkek egemen olan, geleneksel kontrol altında ve cinsiyetler arası eşitsizliği besleyen anlayışların da günümüzde halen görüldüğü bildirilmektedir (Ökten, 2009). Diğer çalışmalarda ise, daha çok kentsel ve kırsal ayrımların toplumsal cinsiyet üzerinde farklılık yarattığı belirtilmekte; kırsal bölgede yaşayanlarda tutumların daha geleneksel olduğu vurgulanmaktadır (Kaya ve Uysal, 2015; Pınar, Taşkın ve Eroğlu, 2008). Marmara bölgesinde daha eşitlikçi bir tutumun ortaya çıkmasında, bu farklılıkların rolünün olduğu düşünülebilir.

Araştırmanın Kısıtlılıkları

Araştırma bulguları, tek bir merkezden elde edilen, bir sağlık bilimleri fakültesinin hemşirelik bölümünde okuyan öğrencilerin verdikleri cevaplarla sınırlıdır. Hemşirelik öğrencilerinin daha çok kadınlardan oluşması, verdikleri yanıtların öz bildirimlerine dayanması, whatsapp uygulaması olmayanların sorulara erişememesi, internet bağlantısının olmaması diğer kısıtlılıklardır.

Öneriler

Bu çalışmanın sonuçları, öğrencilerin cinsiyet rollerine karşı eşitlikçi bir tutuma sahip olduklarını göstermektedir. Ayrıca bu çalışma, öğrencilerin cinsiyet rollerine yönelik tutumlarının, cinsiyetlerine, aile tipine ve yaşadıkları bölgeye göre farklılık gösterdiğini saptamıştır.

Hemşireler, tüm toplum kesimine ulaşabilir olmaları nedeniyle eşitlikçi bakış açılarının geliştirilmesinde kritik bir rol oynamaktadırlar. Ayrıca, hemşirelerin cinsiyete karşı tutumu hizmet verdiği hastaların tutumunu da etkileyen bir faktör olarak karşımıza çıkabilmektedir.

Çeşitli faktörlerden etkilenen bir özellik gösteren toplumsal cinsiyete karşı tutuma ilişkin farkındalık yaratılması, özellikle hemşirelik gibi her kesime hitap eden bir meslekte eşitlikçi tutumun yaygınlaştırılması ve gereken önlemlerin alınması büyük önem taşımaktadır.

Bu nedenle, gelecekte bu mesleği üstlenecek, geleceğin anne babaları da olacak olan, hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine karşı tutumları son derece önemlidir. Aynı zamanda, sağlıkta yaşanacak eşitsizliklerin azalması, kadınlara eşitlikçi bir tutumla yaklaşılmasının da önü açılmış olacaktır.

İleride yapılacak çalışmalarda, müfredatlar arası farklılığın göz önünde bulundurulması, bu farklılığın toplumsal cinsiyet üzerindeki rolünün saptanması, azaltılması amacıyla girişimlerin uygulanıp, etkinliklerinin değerlendirilmesi, aynı zamanda değişkenlerin yol açtığı farklılığı derinlemesine inceleme imkanı sağlayacak olan nitel araştırmalara yer verilmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akın, A. (2007). Toplumsal cinsiyet (gender) ayırıcılığı ve sağlık. *Toplum Hekimliği Bülteni*, 26(2), 1-9.
- Aktaş, D., & Polat Külcü, D. (2020). Hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri ile kadına ilişkin namus algıları arasındaki ilişki. *Türkiye Klinikleri Tıp Etiği – Hukuku – Tarihi Dergisi*, 28(1), 1-9.

- Alan Dikmen, H., & Marakoğlu, K. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri ile kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Genel Tıp Dergisi*, 29(2),73-79.
- Arends-Toth, J., & van de Vijver, F. J. R. (2007). Cultural and gender differences in gender-role beliefs, sharing household task and child-care responsibilities, and well-being among immigrants and majority members in the Netherlands. *Sex Roles*, 57, 813–824.
- Aydin Ozkan, S., & Kucukkelepce, D. S. (2019). Do university students' personality traits affect their attitudes towards gender roles? *Perspective in Psychiatric Care*, 55(4), 562-569.
- Aydın, M., Özen-Bekar, E., Yılmaz-Gören, Ş., & Sungur, M. (2016). Hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(1), 223-242.
- Basar, F. (2017). Social gender inequality: Its effect on women's health. *Acibadem University Journal of Health Sciences*, 3, 131–137.
- Başar, F., & Demirci, N. (2018). Attitudes of nursing students toward gender roles: a cross-sectional study. *Contemporary Nurse*, 54(3), 333-344.
- Bingöl, O. (2014). Toplumsal cinsiyet olgusu ve Türkiye'de kadınlık. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16(Özel Sayı I), 108-114.
- Can, R., Erenoğlu, R., & Tambağ, H. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin cinsiyet eşitliğine bakışı. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergisi*, 7(4), 3039-3058.
- Celebi Cakiroglu, O., & Harmanci Seren, A. K. (2022). Psychometric properties of the Gender Role Attitudes Scale among Turkish nursing students and factors affecting their attitudes. *Perspective in Psychiatric Care*, 58(2), 706-714.
- Cho, S., & Jang, S. J. (2021). Do Gender Role Stereotypes and Patriarchal Culture Affect Nursing Students' Major Satisfaction? *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(5), 2607.
- Crompton, R., & Lyonette C. (2008). Who does the housework? The division of labour within the home. In: Park A, Curtice J, Thomson K, Phillips M, Johnson M, Clery E, editors. *British social attitudes (24th report)* London: Sage, 53–80.

- Elgün, A., & Yeniçeri Alemdar, M. (2017). A study oriented on the communication faculty students' attitudes towards gender roles: Ege University sample. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(3), 1054-1067.
- Fernández-Feito, A., Basurto-Hoyuelos, S., Palmeiro-Longo, M. R., & García-Díaz, V. (2019). Differences in professional values between nurses and nursing students: a gender perspective. *International Nursing Review*, 66(4), 577-589.
- Glass, J., & Fujimoto, T. (1994). Housework, paid work, and depression among husbands and wives. *Journal of Health and Social Behavior*, 35, 179-191.
- Gökşin, İ., & Erzincanlı, S. (2020). Hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları ile bakım davranışları arasındaki ilişki. *Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences*, 12(1), 49-55.
- Gönenç, İ. M., Topuz, Ş., Yılmaz Sezer, N., Yılmaz, S., & Büyükkayacı Duman, N. (2018). Toplumsal cinsiyet dersinin toplumsal cinsiyet algısına etkisi. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(1), 22-29.
- Karaçay Yıkar, S., Doğan, S. D., Aydıngülü, N., Arslan, S., & Nazik, E. (2020). Hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi: Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi örneği. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 3(2), 104-113.
- Karasu, F., Göllüce, A., Güvenç, E., & Çelik, S. (2017). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 8(1), 21-27.
- Kargin, M., Aytop, S., Hazar, S., & Yüksekol, Ö. D. (2021). The relationship between gender role stress and self-esteem in students of faculty of health sciences. *Perspective in Psychiatric Care*, 57(1), 363-370.
- Kaya, F. Ş., & Uysal, V. (2015). Günümüzde dindarlık ve toplumsal cinsiyet rolü algıları üstüne bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(36), 646-662.
- Kömürcü, N., Yıldız, H., Toker, E., Karaman, Ö. E., Genç Koyucu, R., Durmaz, A., & Aydın, N. (2016). Nursing and midwifery students' attitudes about gender role in

- society and the perceptions of honor related to women. *International Refereed Journal of Gynaecological Diseases and Maternal and Child Health*, (5), 1-1.
- Kroska, A. (1997). The division of labor in the home: a review and reconceptualization. *Social Psychology Quarterly*, 60(4), 304–322.
- LeResche, L. (2011). Defining gender disparities in pain management. *Clinical Orthopaedics and Related Research*, 469(7), 1871–1877.
- Ökten, Ş. (2009). Toplumsal Cinsiyet ve İktidar: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin Toplumsal Cinsiyet Düzeni. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(8), 302-313.
- Özpulat, F. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin şiddet eğilimleri ile toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişki. *Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2(2), 151-161.
- Özpulat, F., & Özvarış, Ş. B. (2019). Akşehir sağlık yüksekokulu öğrencilerinin özyeterlilik düzeyleri ve toplumsal cinsiyet algılarının belirlenmesi. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi (STED)*, 28(2), 98-107.
- Paul, K. I., & Moser, K. (2009). Unemployment impairs mental health: meta-analyses. *Journal of Vocational Behavior*, 74(3), 264–282.
- Pınar, G., Taşkın, L., & Eroğlu, K. (2008). Başkent üniversitesi öğrenci yurdunda kalan gençlerin toplumsal cinsiyet rol kalıplarına ilişkin tutumları. *Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 15(1), 47–57.
- Seçgin, F., & Tural, A. (2011). Sınıf öğretmenliği bölümü öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. *e Journal of New World Sciences Academy Education Sciences*, 26(4), 2446-2458.
- Sezgin, D. (2015). Health and medicalization in gender perspective. *Journal of Sociological Research*, 18(1), 153-186.
- Siddiqui, A., Belland, L., Rivera-Reyes, L, Handel, D., Yadav, K., Heard, K., Eisenberg, A., & Hwang, U. A (2015). A multicenter evaluation of the impact of sex on abdominal and fracture pain care. *Medical Care*, 53(11), 948–953.

- Şimşek, H. (2011). Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kadın üreme sağlığına etkisi: Türkiye örneği [Effects of gender inequalities on women's reproductive health: The case of Turkey]. *Dokuz Eylül University Medicine Journal*, 25(2), 119–126.
- Sweeting, H., Bhaskar, A., Benzeval, M., Popham, F., & Hunt, K. (2014). Changing gender roles and attitudes and their implications for well-being around the new millennium. *Social psychiatry and psychiatric epidemiology*, 49(5), 791-809.
- Turan, Z., Öner, Ö., & Atasoy, I. (2021). Male and female nursing students' opinions about gender and nursing as a career in Turkey: A qualitative study. *Nurse Education in Practice*, 53, 103078.
- TUSİAD. (2022). Erişim: <https://www.tusiad.org/tr/yayinlar/raporlar/item/3667-turkiyede-toplumsal-cinsiyet-esitsizligi-sorunlar-oncelikler-ve-cozum-onerileri>. Erişim tarihi: 12.06.2022.
- United Nations. Gender equality and women's rights. Erişim: <https://www.ohchr.org/en/topic/gender-equality-and-womens-rights/> Erişim tarihi: 11.06.2022.
- Weisse, C. S., Sorum, P. C., Sanders, K. N., & Syat, B. L. (2001). Do gender and race affect decisions about pain management? *Journal of General Internal Medicine*, 16(4), 211-217.
- Weisse, C. S., Sorum, P. C., & Dominguez, R. E. (2003). The influence of gender and race on physicians' pain management decisions. *Journal of Pain*, 4(9), 505-510.
- Zeyneloğlu, S., & Terzioğlu, F. (2011). Development and psychometric properties gender roles attitude scale. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(40), 409-420.